

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13.05.2009, sp. zn. 3 Tdo 535/2009, ECLI:CZ:NS:2009:3.TDO.535.2009.1

Číslo: 25/2010

Právní věta: Trestného činu znásilnění podle § 241 odst. 1 tr. zák. se může pachatel dopustit rovněž v případě, když násilím nebo pohrůzkou bezprostředního násilí překoná odpor jiného muže a donutí jej k tomu, aby strpěl stimulaci svého pohlavního orgánu vloženého do úst pachatele. Taková sexuální aktivita pachatele má povahu jiného obdobného pohlavního styku srovnatelného se souloží.* *) Poznámka redakce: Nyní jde o naplnění znaků trestného činu znásilnění podle § 185 odst. 1, 2 písm. a) tr. zákoníku.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 13.05.2009

Spisová značka: 3 Tdo 535/2009

Číslo rozhodnutí: 25

Číslo sešitu: 5-6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Znásilnění

Předpisy: § 241 odst. 1 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného P. K. proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 23. 10. 2008, sp. zn. 55 To 358/2008, v trestní věci vedené u Okresního soudu v Liberci pod sp. zn. 6 T 253/2007.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Liberci ze dne 26. 6. 2008, sp. zn. 6 T 253/2007, byl obviněný P. K. uznán vinným trestnými činy vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. a znásilnění podle § 241 odst. 1, odst. 2 tr. zák. na tom skutkovém základě, že „ve F. v druhé polovině měsíce dubna 2007 během návštěvy poškozeného D. D. na rekreační chalupě v ulici D., nejprve poškozeného osahával a pak donutil poškozeného k orálnímu styku, když mu pod pohrůzkou násilí a následného překonání jeho odporu opakovaně stimuloval ústy jeho pohlavní orgán, když nedošlo k výronu semene, následně mu vyhrožoval, že pokud jeho jednání ohlásí, tak ublíží jemu nebo někomu z rodiny“, a trestným činem znásilnění podle § 241 odst. 1, odst. 2 tr. zák. na tom skutkovém základě, že „ve F. dne 11. 8. 2007 kolem 02.00 hodin násilím zatáhl poškozeného D. D. do rekreační chalupy v ulici D., následně uzamkl chodbu, aby poškozený nemohl odejít, nejprve poškozenému svlékl kalhoty a trenýrky, osahával ho v době, kdy ležel na posteli, opakovaně stimuloval ústy jeho pohlavní orgán, v případě, že se bude

bránit, ublíží jemu nebo někomu z rodiny, ve svém jednání pokračoval až do 06.00 hodin, když v jednom případě došlo u poškozeného k výronu semene“. Za výše uvedené trestné činy byl podle § 241 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 2 tr. zák. odsouzen k souhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání sedmi let, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou. Výrokem podle § 35 odst. 2 tr. zák. soud zároveň zrušil výrok o trestu uloženého mu rozsudkem v téže trestní věci ze dne 17. 1. 2008. č. j. 6 T 253/2007-234 ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci ze dne 6. 3. 2008, sp. zn. 55 To 56/2008, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

O odvolání obviněného rozhodl ve druhém stupni Krajský soud v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci usnesením ze dne 23. 10. 2008, sp. zn. 55 To 358/2008, jímž toto odvolání podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl. Rozsudek soudu prvního stupně tak nabyl právní moci dne 23. 10. 2008 (§ 139 odst. 1 písm. b/ cc/ tr. ř.).

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu a současně i proti rozsudku soudu prvního stupně podal obviněný následně dovolání, kterým obě rozhodnutí napadl v celém rozsahu jako věcně nesprávná. Uplatněným dovolacím důvodem byl důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g), tr. ř.

Dovolatel především namítl, že i pro případ, že by se skutků tak, jak jsou popsány ve výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně, skutečně dopustil, nelze je právně kvalifikovat jako trestné činy znásilnění podle § 241 tr. zák., neboť nejednal způsobem, jenž by se dal označit za jiný obdobný pohlavní styk, jenž je vedle soulože znakem objektivní stránky uvedené skutkové podstaty. V této souvislosti dovolatel připomněl komentář k trestnímu zákonu z edice C. H. Beck, Praha, 6. vydání, v němž se uvádí, že jiným obdobným pohlavním stykem se rozumí pohlavní styk srovnatelný se souloží, a v tomto smyslu tedy i orální styk, avšak znásilnění je v takovém případě dokonáno jen zasunutím pohlavního údu muže do úst druhé osoby. Aby tedy bylo možno hovořit v daném případě o znásilnění, muselo by k orálnímu styku mezi ním a poškozeným dojít „v opačném gardu“. Pokud si však měl dovolatel počínat tak, že ústy stimuloval pohlavní úd poškozeného, mohlo by být jeho jednání po právní stránce kvalifikováno nanejvýš jako trestný čin vydírání podle § 235 tr. zák., jehož se mj. dopustí ten, kdo jiného násilím nutí, aby něco trpěl.

S ohledem na výše uvedené důvody obviněný v závěru dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud vyhověl jeho dovolání a aby z jeho podnětu podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci, ze dne 23. 10. 2008, sp. zn. 55 To 358/2008, i jemu předcházející rozsudek Okresního soudu v Liberci ze dne 26. 6. 2008, sp. zn. 6 T 253/2007, ve všech jeho výrocích a aby ve smyslu § 265m odst. 1 tr. ř. sám ve věci rozhodl tak, že se obviněný ohledně skutků uvedených ve výroku o vině pod body 1) a 2) rozsudku soudu prvního stupně zprošťuje obžaloby podle § 226 písm. a) tr. ř.

K dovolání obviněného se v souladu s ustanovením § 265h odst. 2 tr. ř. písemně vyjádřil státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“), který nejprve připomněl dosavadní rozhodnutí soudů v předmětné trestní věci a dále uvedl, že deklarovanému dovolacímu důvodu svou povahou odpovídá námitka dovolatele, že zákonné znaky trestného činu znásilnění by mohl naplnit pouze za předpokladu, pokud by přinutil poškozeného k orálnímu styku v opačném postavení, tj. aby poškozený orálně stimuloval jeho pohlavní úd. Tuto námitku však podle názoru státního zástupce nelze mít za důvodnou. Argumentace dovolatele se zde totiž opírá o neaktuální chápání aktivní role muže a pasivní role ženy v sexuálních vztazích a pomíjí skutečný obsah zákonného termínu „donucení jiného k souloži nebo k jinému obdobnému pohlavnímu styku“, kde zákon vůbec nerozlišuje mezi tzv. aktivní a pasivní rolí v sexuální interakci, nýbrž stejnou měrou chrání práva obou účastníků sexuálního vztahu. Jako příklad v tomto směru uvedl státní zástupce situaci, kdy dominantní žena donutí násilím či pohrůzkou násilí k souloži submisivního mužského

partnera (žáka, mladšího příbuzného atd.), který by tak dobrovolně neučinil. Takový model, jenž podle jeho názoru nepochybně vyhovuje definici znásilnění, pak odpovídá i průběhu skutkového děje popsaného ve výroku o vině v posuzované trestní věci. Státní zástupce zdůraznil, že nelze rezignovat na ochranu práva svobodného rozhodování člověka o jeho sexuálním životě pouze proto, že v konkrétním případě proběhl tzv. obdobný pohlavní styk v „opačném“ postavení aktérů, kdy se agresor pohlavně ukájel relativně „pasivní“ rolí v tomto styku (nezaváděl svůj úd do úst poškozeného) a svou oběť donutil násilím či pohrůžkou násilí, aby strpěl dovolatelem prováděnou felaci svého pohlavního údu. V tomto ohledu státní zástupce v podrobnostech odkázal na odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně.

Protože podle státního zástupce dovoláním napadené rozhodnutí ve skutečnosti není zatíženo žádnou vadou, kterou by bylo nutno napravit cestou dovolání, své písemné vyjádření shrnul tak, aby Nejvyšší soud podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl jako zjevně neopodstatněné a aby navrhované rozhodnutí učinil za podmínek uvedených v ustanovení § 265r odst. 1 tr. ř. v neveřejném zasedání.

Nejvyšší soud především zjistil, že obviněný P. K. je podle § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř. osobou oprávněnou k podání dovolání pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se jí bezprostředně dotýká. Dovolání bylo podáno v zákonné dvouměsíční dovolací lhůtě (§ 265e odst. 1 tr. ř.), prostřednictvím obhájce, resp. obhájkyne (§ 265d odst. 2, věta první, tr. ř.), a současně splňuje formální a obsahové náležitosti předpokládané v ustanovení § 265f odst. 1 tr. ř.

Poněvadž dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., bylo dále zapotřebí posoudit otázku, zda konkrétní důvod, o které obviněný dovolání opírá, lze podřadit pod použité zákonné dovolací důvody podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. g), tr. ř.

Dovolací důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. byl dovolatelem uplatněn právně relevantně pouze v té části dovolání, v níž namítl, že skutky popsané v bodech 1/ a 2/ výroku o vině byly nesprávně právně kvalifikovány jako trestné činy znásilnění podle § 241 odst. 1, odst. 2 tr. zák. a že mohly být posouzeny maximálně jako trestné činy vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. Nesprávné právní posouzení skutku mělo být založeno na vadě spočívající v nenaplnění všech zákonných znaků skutkové podstaty trestného činu znásilnění podle § 241 tr. zák., protože o „jiný obdobný pohlavní styk“ by se podle názoru dovolatele mohlo jednat pouze za předpokladu, že by to byl v daném případě on, kdo by proti vůli poškozeného vsunul svůj pohlavní úd do jeho úst, a nikoli naopak, jak vyplývá ze skutkové věty napadeného rozsudku.

Při posuzování opodstatněnosti této námitky dospěl Nejvyšší soud k následujícím závěrům:

Především je třeba uvést, že trestného činu znásilnění podle § 241 odst. 1 tr. zák. se po novele trestního zákona provedené zák. č. 144/2001 Sb., s účinností od 1. 5. 2001, dopustí pachatel, který násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí donutí jiného k souloži nebo k jinému obdobnému pohlavnímu styku nebo k takovému činu zneužije bezbrannosti jiného. Pojem „jiný obdobný pohlavní styk“ je pak naplněn v případech jednání, která jsou způsobem provedení a závažností srovnatelná se souloží. Jde především o orální pohlavní styk (tzn. vynucené sání mužského pohlavního údu /felace/ či olizování ženských rodidel /cunilinctus/), popř. též anální pohlavní styk. Závažnost takového jednání se přitom vždy hodnotí podle intenzity provedení a s přihlédnutím k jeho následkům (včetně následků psychických) pro oběť činu (k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. [3 Tdo 1305/2005](#), nebo pozdější usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2007, sp. zn. [8 Tdo 407/2007-I](#), publikované v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, sv. 35/2007, pod č. T 990).

V posuzovaném případě bylo soudy obou stupňů zjištěno, že obviněný (dovolatel) nejprve ve druhé

polovině měsíce dubna 2007 ve své rekreační chalupě mladistvého poškozeného nejprve osahával po těle a následně přes jeho zpočátku slovní a později i fyzický odpor (odstrkování) si na něj kleknul a vahou svého těla mu prakticky znemožnil další obranu, nadto mu pohrozil dalším fyzickým násilím pro případ, že by ve své snaze o obranu neustal. Pak si vzal do úst jeho pohlavní úd a opakovaně vykonal felaci. Dále bylo zjištěno, že dne 11. 8. 2007 poškozeného uchopil za ruce a přes jeho odpor ho násilím zatáhl do své rekreační chalupy, tu uzamkl, aby znemožnil poškozenému odejít, následně ho dovlekl na postel, kde mu za opakovaných výhrůžek fyzickým násilím, pokud se bude bránit, svlékl kalhoty a trenýrky a přes jeho odpor na něm opět po delší dobu prováděl felaci pohlavního údu. O sexuální motivaci jednání obviněného svědčí nejen jeho výše popsání počínání, když zaměřil svoji pozornost především na genitálie poškozeného, ale též zjištění, že v okamžiku napadení poškozeného měl sám ztopořené přirození. Jednání dovolatele tedy směřovalo k vlastnímu sexuálnímu ukojení s napadenou mladistvou osobou, a to způsobem pohlavního styku, který si sám zvolil a který ho uspokojoval. Jestliže za konstatovaného skutkového stavu věci kvalifikovaly soudy jeho jednání jako trestný čin znásilnění podle § 241 odst. 1, 2 tr. zák., lze mít za to, že tak učinily v souladu se zákonem.

Podstatné totiž je, že dovolatel přímým násilím kombinovaným s pohrůžkami násilí překonal odpor poškozeného k tomu, aby mu následně svými ústy mohl opakovaně stimulovat jeho pohlavní úd. Taková sexuální agrese mohla, a jak se ukázalo, také představovala pro poškozeného z psychologického i fyzického hlediska silný traumatický zážitek. Především však inkriminovaným jednáním bylo nepochybně zasaženo jeho právo svobodně rozhodovat o svém pohlavním životě, k jehož ochraně jako společenského zájmu ustanovení § 241 odst. 1 tr. zák. slouží. Státní zástupce v tomto směru pak ve svém vyjádření k dovolání výstižně poukázal na to, že zákon nerozlišuje mezi tzv. aktivní a pasivní rolí v sexuální interakci, nýbrž stejnou měrou chrání práva obou účastníků sexuálního vztahu. Nejvyšší soud k tomu poznamenává, že výklad trestného činu znásilnění podávaný dovolatelem de facto popírá trestněprávní teorie, které připouští, že trestného činu znásilnění se může dopustit i žena vůči muži nacházejícímu se v tzv. pasivní roli, když po překonání jeho odporu a proti jeho vůli na něm vykoná soulož, tj. zavede si sama jeho pohlavní úd do pochvy, což je technicky vzato v mnohém obdobná situace, jako v nyní posuzovaném případě, kdy si dovolatel počínal tak, že si vložil do úst pohlavní úd poškozeného a tímto způsobem se uspokojoval. Z výše uvedeného lze dovodit, že rovněž v případech, kdy pachatel násilným jednáním překoná odpor druhé osoby (ať už muže nebo ženy) a donutí ji, aby strpěla stimulaci svého pohlavního orgánu ústy pachatele (tzn. felace, resp. též cunilinctus), dopouští se jednání, jež má povahu jiného obdobného pohlavního styku. Nemusí tedy jít jen o způsob ukájení se s jinou osobou spočívající výlučně v tom, že dojde k zavedení údu pachatele do úst takové osoby, jak nesprávně namítá dovolatel. Z hlediska obsahu výše uvedeného zákonného pojmu lze podle názoru Nejvyššího soudu obě výše uvedené techniky orálního pohlavního styku považovat v podstatě za srovnatelné a svým významem rovnocenné, přičemž z hlediska narušení zájmu společnosti na ochraně práva poškozeného svobodně se rozhodovat o svém pohlavním životě je lze považovat za stejně nebezpečné.

Ze všech výše uvedených důvodů Nejvyšší soud dovolateli nepřisvědčil, že napadené rozhodnutí (či jemu předcházející rozhodnutí soudu prvního stupně) trpí jím vytýkanými hmotně právními vadami ve smyslu uplatněného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Podané dovolání proto ani v jeho jinak (z hlediska citovaného důvodu dovolání) relevantně uplatněné části nebylo shledáno jakkoliv opodstatněným. To současně znamená, že opodstatnění nebylo možno přiznat ani námitce podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.